

גודל העדרים

טבלה 13. שיעור יציאת פרות מהעדרים.

קבוצת המימשק		% היציאה	
		בתשל"י	בתשל"ה
א) ביקורת א' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	36.55	29.1
		3X –	
ב) בתי-ספר חקלאיים	קיבוצים ומושבים שיתופיים	38.36	29.6
		30.61	30.4
ג) ביקורת ב' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	36.23	33.5
		29.12	24.9
ד) ביקורת ב' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	16.24	15.6
		2X –	

הסיבה העיקרית לשיעור היציאה הגבוה היתה הטלת מכסות ייצור החלב על המשקים. אלו גיצלו את ההגבלות על הרחבת העדר לסלקציה חריפה מהמקובל, כדי לשפר את רמת העדר. מספר ההמלטות בעדר היה 65,076 – זהו שיעור של 112.2%. נתונים מפורטים על שיעורי ההמלטות בסקטורים השונים מובאים בטבלה 14.

טבלה 14. נתונים על מספר ההמלטות ביחס למספר הפרות בעדר ועל מספר ההמלטות של מבכירות ביחס למספר ההמלטות הכולל בעדרים לפי צורות המימשק השונות.

קבוצת המימשק	מס' ההמלטות כ- % ממושבים הפרות בעדר		מס' ההמלטות של מבכירות כ- % מכלל ההמלטות	
	מס' ההמלטות כ- % ממושבים הפרות בעדר	מס' ההמלטות של מבכירות כ- % מכלל ההמלטות	מס' ההמלטות כ- % ממושבים הפרות בעדר	מס' ההמלטות של מבכירות כ- % מכלל ההמלטות
א) ביקורת א' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	112.2	30.68	
		3X –		
ב) בתי ספר חקלאיים	קיבוצים ומושבים שיתופיים	112.8	31.67	
		109.2	30.55	
ג) ביקורת ב' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	113.2	31.62	
		109.4	25.46	
ד) ביקורת ב' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	72.1	39.55	
		2X –		

מטבלה זו נראה, כי אין הבדלים משמעותיים ב- % ההמלטות ממספר הפרות בעדר וב- %

גם בשנת תשל"ו נמשכה המגמה של הגידול בהיקף העדרים, אם כי לא בקצב שנרשם בשנים עברו. המשקים הגיעו, כנראה, לשלב בו היו חייבים להאיט את קצב הגידול, כדי לעכל, מבחינה מקצועית ומבחינת הכשרת צוות עובדים מתאים, את ההתרחבות המהירה. סיבה נוספת להאטת הקצב היא במכסות הייצור שהוטלו על המשקים. בשנה זו גדל העדר מ-54,239 פרות חולבות בממוצע לשנת תשל"ה ל-57,996 פרות חולבות בממוצע לתשל"ו. גידול זה, לפי הסקטורים השונים, משתקף בטבלה 12.

טבלה 12. התפתחות העדרים

בהשוואה לשנת תשל"ה.

קבוצת המימשק		גידול ב- % בהשוואה לתשל"ה
א) ביקורת א' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	+ 6.93
		3X –
ב) בתי-ספר חקלאיים	קיבוצים ומושבים שיתופיים	+ 7.20
		+ 0.00
ג) ביקורת ב' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	+ 8.04
		+ 6.00
ד) ביקורת ב' – כללי	קיבוצים ומושבים שיתופיים	
		2X –

ההאטה משתקפת בכל הסקטורים, אולם מתבטאת בייחוד במושבים ובקיבוצים והמושבים השייכים תופיים החולבים פעמיים ביממה. בעדרים של בתי-הספר החקלאיים לא חל כל גידול בשנה שחלפה. שיעור יציאת הפרות מהעדרים הואץ במידה ניכרת בהשוואה לשנת תשל"ה (טבלה 13). התרופה מסתמנת בכל הסקטורים מלבד בבתי-הספר החקלאיים ובמושבי ביקורת ב' בהם שיעור היציאה היה בדומה לשנה הקודמת.

כפי שציינו בתחילת הרשימה, נמשך תהליך הרחבת העדרים, שהסתמן בשנים עברו, אם כי בקצב יותר איטי. בטבלה 16 מובאים נתונים לפיהם ניתן לעקוב אחר התפתחות העדרים והמגמות המסתמנות ממנה.

טבלה 16. התפלגות המשקים לפי מספר החולבות בעדריהם (ללא מושבים ובתי-ספר חקלאיים).

מס' הפרות בעדר	מספר המשקים לפי מספר החולבות בעדר		
	תשל"ז	תשל"ח	תשל"ט
100—150	8	12	18
150—200	39	47	54
200—250	55	55	57
250—300	44	39	36
300—350	26	19	10
350—400	8	8	6
400—450	5	2	2
450—500	2	2	1
+500	1	1	—
סה"כ	188	185	184

מטבלה זו מסתמנת מגמה מעניינת. מספר העדרים בהם יותר מ-450 חולבות נשאר כשהיה בשנת תשל"ה, אולם חלו שינויים בגדלם של העדרים היותר קטנים. מספר העדרים בהם פחות מ-200 פרות פחת מ-59 ל-47 ומספר העדרים בהם 200—250 פרות נשאר סטטי. זאת, למרות התווספותם של מספר עדרים חדשים במשקים הצעירים, אשר אין לצפות כי יכללו מספר פרות גדול. לעומת זאת, עלה מספר העדרים בהם 250—350 פרות מ-58 בשנת תשל"ה ל-70 בשנת תשל"ו. נראה, כי בשנת תשל"ו הגדילו משקים רבים את היקף עדרם, בייחוד אלו להם היה עדר קטן, יחסית, שהיקפו לא היה כלכלי.

ועדת ספר העדר
ה. מ. ב.

ההמלטות של מבכירות מכלל ההמלטות בין הסקטורים השונים של ביקורת א', מלבד במושבים, בהם הערכים נמוכים במקצת בהשוואה לסקטור השיתופי. לעומת זאת, הגתונים של מושבי ביקורת ב' שונים באופן מהותי מאלו של ביקורת א'. מספר ההמלטות הכללי הוא קטן במידה ניכרת, ביחס למספר הפרות בעדר, מאשר במושבי ביקורת א' (72% לעומת 109%, בהתאם). אחוז ההמלטות של מבכירות מכלל ההמלטות, לעומת זאת, הוא גדול במידה ניכרה במושבי ביקורת ב' מאשר במושבי ביקורת א' (39.5% לעומת 25.5%). מספר ההמלטות של מבכירות בביקורת ב' הוא גדול במידה ניכרת משיעור היציאה מהעדר ומשיעור כניסת המבכירות (טבלאות 13 ו-15), ולכן השיעור הנמוך של המלטות ביחס למספר הפרות בעדר נובע ממספר נמוך של המלטות של פרות. סיבתו של זה היא, כנראה, באחוז ההתעברות הנמוך (לכך אין בידי סימוכין). שיעור כניסת המבכירות לעדר (טבלה 15) היה נמוך במקצת בשנת תשל"ו בהשוואה לשנה שקדמה לה — 34.40% לעומת 37.6%. השינוי הבולט היה בעדרים השיתופיים, הן באלה החולבים שלוש פעמים והן באלה החולבים פעמיים ביממה, ואילו במושבים החולבים פעמיים ביממה (בביקורת א' ו-ב' גם יחד) היה שיעור כניסת המבכירות דומה לזה של שנת תשל"ה. הסיבה העיקרית להאטה בשיעור כניסת המבכירות לעדרים היא הסלקציה החריפה שננקטה במשקים משני הסקטורים הנ"ל, אשר פגעה גם במבכירות.

טבלה 15. שיעור כניסתן של מבכירות למעגל החליבה בעדרים לפי צורות המימשק.

קבוצת המימשק	שיעור כניסת המבכירות %	
	תשל"ז	תשל"ח
ביקורת א' — כללי	34.40	37.6
א) קיבוצים ומושבים שיתופיים		
— 3×	35.71	39.6
ב) בתי ספר חקלאיים	33.37	31.1
ג) קיבוצים ומושבים שיתופיים		
— 2×	35.80	37.9
ד) מושבים — 2×	27.86	29.0
ביקורת ב' — כללי	20.43	19.6